

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa **I.**, bývajúceho v N., proti odporkyňi **M.**, bývajúcej v N., zastúpenej M., advokátkou so sídlom v N., **o zaplatenie 2 018,04 € (60 795,60 Sk) s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Komárno pod sp. zn. 6 C 91/2002, o dovolaní odporkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 18. apríla 2007 sp. zn. 5 Co 301/2006 a o dovolaní odporkyne proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre z 22. februára 2008 sp. zn. 6 Co 21/2008, takto

r o z h o d o l :

Dovolania **o d m i e t a .**

Navrhovateľovi nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Komárno rozsudkom z 26. septembra 2006 č.k. 6 C 91/2002-230 uložil odporkyňi povinnosť zaplatiť navrhovateľovi 5 805 Sk do 15 dní od právoplatnosti rozsudku a vo zvyšku požadovanej peňažnej náhrady spolu s príslušenstvom (úrokom z omeškania) návrh ako nedôvodný zamietol; žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania. V odôvodnení uviedol, že účastníci konania sú podieloví spoluvlastníci nehnuteľností v kat. úz. N. vedených na LV č. X. ako prac. č. X. – zastavané plochy a nádvoría o výmere X. m², parc. č. X. – záhrada o výmere X. m² a parc. č. X. - zastavaná plocha o výmere X. m², ako aj rodinného domu nachádzajúceho sa na parcele č. X. súpisného čísla X. a garáže nachádzajúcej sa na parcele č. X. súpisného čísla X. (navrhovateľ s podielom 1/6 a odporkyňa s podielom 5/6). Odporkyňa ako väčšinová spoluvlastníčka predmetných nehnuteľností vylúčila navrhovateľa z ich užívania, navrhovateľ má preto nárok na peňažnú náhradu za užívanie aj jeho podielu na predmete spoluvlastníctva v sume 5 805 Sk (vychádzajúc pri určení náhrady za užívanie z hodnoty 3 Sk/m² u záhrady a z hodnoty

50 Sk/m² u nebytového aj bytového priestoru: 1 890 Sk + 3 075 Sk + 840 Sk). Právne vec posúdil podľa § 123, § 137 ods. 1 a § 139 Obč. zák. Výrok o trovách konania odôvodnil aplikáciou § 142 ods. 2 O.s.p.

Krajský súd v Nitre na odvolanie oboch účastníkov (navrhovateľ napadol rozsudok súdu prvého stupňa v zamietajúcej časti a v časti o náhrade trov konania, domáhajúc sa jeho zmeny a vyhovenia návrhu v celom rozsahu; odporkyňa napadla rozsudok súdu prvého stupňa v celom rozsahu a navrhla ho zrušiť a konanie zastaviť) rozsudkom z 18. apríla 2007 sp. zn. 5 Co 301/2006 zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že odporkyňi uložil povinnosť zaplatiť navrhovateľovi 12 363 Sk (410,38 €) so 17,6 % úrokom z omeškania ročne zo sumy 5 463 Sk (181,34 €) od 1. januára 2001 do zaplatenia, zo sumy 6 900 Sk (229,04 €) s 15,5 % úrokom z omeškania ročne od 1. januára 2002 do zaplatenia v lehote do troch dní od právoplatnosti rozsudku; vo zvyšku návrh zamietol. Navrhovateľovi uložil povinnosť zaplatiť odporkyňi náhradu trov konania v sume 209 Sk (6,94 €) do troch dní od právoplatnosti rozsudku. V zhode so zistením súdu prvého stupňa uviedol, že odporkyňa ako väčšinová spoluvlastníčka užíva celý predmet podielového vlastníctva a že navrhovateľ ako menšinový spoluvlastník vylúčený z užívania svojho spoluvlastníckeho podielu má právo požadovať finančnú náhradu za znemožnenie užívania svojho spoluvlastníckeho podielu. Odvolací súd súhlasil so súdom prvého stupňa, že predmetný nárok navrhovateľa je nárokom na určenie finančnej náhrady za užívanie predmetu spoluvlastníctva, ktorý sa opiera o aplikáciu ust. § 123, § 137 ods. 1 a § 139 Obč. zák., uvedúc, že vo svojej podstate sa jedná o určitý druh bezdôvodného obohatenia. Zároveň považoval za čiastočne dôvodnú odporkyňou uplatnenú námietku premlčania, preto prisúdil navrhovateľovi nárok na finančnú náhradu iba za obdobie od 16. marca 2000 do 30. decembra 2001, a to v sume 12 363 Sk (410,38 €), keď vychádzal z hodnoty 200 Sk za m² ročne u bytového aj nebytového priestoru, akceptujúc stav nehnuteľnosti, lokalitu a stanovisko obce N. týkajúce sa výšky cien za prenajímané nehnuteľnosti, a z hodnoty 1 Sk za m² ročne vo vzťahu k užívaniu záhrady (vychádzajúc v tomto smere z petitu návrhu, t.j. z navrhovateľom požadovanej hodnoty). Navrhovateľovi priznal aj úrok z omeškania s poukazom na § 517 ods. 2 Obč. zák. a výšku diskontnej sadzby v danom období. Podanie odporkyne z 12. februára 2007 označené ako vzájomný návrh posúdil po procesnej stránke ako obranu odporkyne v konaní, nie ako vzájomný návrh podľa § 97 ods. 1 O.s.p. Výrok o trovách konania odôvodnil ust. § 224 ods. 1, 2 a § 142 ods. 2 O.s.p.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie odporkyňa. Navrhla rozsudok spolu aj s rozsudkom Okresného súdu Komárno z 26. septembra 2006 č.k. 6 C 91/2002-230 zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzovala z ustanovení § 237 písm. f/ a § 238 ods. 1 O.s.p. Uviedla, že konanie je postihnuté aj inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, a že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Tvrdila, že odvolací súd ju ukrátil na procesných právach zmenou právnej kvalifikácie - priznaním nároku z iného právneho dôvodu, než z akého nárok priznal súd prvého stupňa. V tejto spojitosti poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky publikované pod č. 5/2002. Ďalšie porušenie svojich práv účastníka konania videla v tom, že na pojednávaniach 25. mája 2006 a 26. septembra 2006 jej boli krátkou cestou doručované vyjadrenia právnej zástupkyne navrhovateľa, ku ktorým sa na požiadanie mala na mieste vyjadriť bez poskytnutia lehoty na preštudovanie podaní a prípravu na pojednávanie; že prvostupňový súd sa nevyporiadal s viacnásobne ňou uplatneným návrhom na prerušenie konania do rozhodnutia súdu vo veci zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva účastníkov. Vytýkala obom súdom, že sa nevyporiadali s jej vzájomným návrhom na náhradu nemajetkovej ujmy v sume 60 795 Sk s príslušenstvom a so skutočnosťami, ktoré by vylučovali jej zodpovednosť - čiastočným užívaním nehnuteľností, resp. že časť pozemku od odplotenia neužíva nikto, s udržiavaním predmetu podielového spoluvlastníctva a s reálnym výkonom spoluvlastníckych práv účastníkov vzhľadom na násilie navrhovateľa voči nej a jej svojpomocnú obranu; že neuskutočnili ohliadku ani nenariadili znalecké dokazovanie; že odvolací súd sa nevyporiadal so vznikom omeškania, nesúhlasila tiež s jeho vyčíslením nároku a údajom, že námietku premlčania vzniesla až v odvolaní; odôvodnenie napadnutého rozsudku považovala za nedostatočné, nejasné a nepreskúmateľné.

Navrhovateľ navrhol, aby dovolací súd dovolanie odporkyne odmietol. Uviedol, že súd podľa dostupných dôkazov a vlastného uváženia stanovil hodnotu bezdôvodného obohatenia a že čo do právnej kvalifikácie považuje rozhodnutie súdu za správne. Na spoločnom pozemku nemá žiadne veci, nakoľko ich odporkyňa odovzdala do šrotu, rozobrala aj fóliovník a speňažila ho, hoci vedela, že tvorí v celosti vlastníctvo navrhovateľa.

Okresný súd Komárno uznesením z 12. decembra 2007 č.k. 6 C 91/2002-296 nepriznal odporkyňi oslobodenie od súdnych poplatkov v spojitosti s jej dovolaním proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 18. apríla 2007 sp. zn. 5 Co 301/2006. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že odporkyňa nepreukázala zákonnú podmienku priznania oslobodenia od

súdneho poplatku, t.j. že jej celkové pomery odôvodňujú priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov podľa § 138 ods. 1 O.s.p. Samotná skutočnosť, že odporkyňa je poberateľkou invalidného dôchodku v sume 2 221 Sk mesačne, neodôvodňuje priznanie oslobodenia od súdneho poplatku.

Krajský súd v Nitre na odvolanie odporkyne uznesením z 22. februára 2008 sp. zn. 6 Co 21/2008 napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov ako vecne správne potvrdil (§ 219 O.s.p.). V dôvodoch svojho rozhodnutia poukázal na obsah svojho predošlého (zrušujúceho) uznesenia vo veci žiadosti odporkyne o oslobodenie od súdneho poplatku s tým, že je povinnosťou odporkyne preukázať, že podmienky pre oslobodenie od platenia súdnych poplatkov spĺňa. Samotné predloženie potvrdenia o poberaní invalidného dôchodku od júla 2007 nie je dôvodom pre oslobodenie od súdnych poplatkov. Odporkyňa žiadnym iným spôsobom súdu nepredložila, z čoho si zabezpečuje svoje základné životné potreby, keď v konaní produkovala iba rozhodnutie o poberaní invalidného dôchodku. Z uvedeného nie je možné zistiť, v akom rozsahu má odporkyňa zníženú pracovnú schopnosť, či je poberateľkou nejakých hmotných dávok, prípadne či má nejaké vedľajšie príjmy, z ktorých zabezpečuje svoje základné životné potreby. Odvolací súd svoje potvrdzujúce uznesenie nezaložil iba na tomto závere o nepreukázaní osobných pomerov odporkyne pre požadované oslobodenie od súdneho poplatku, ale videl aj naplnenie ďalšieho dôvodu vylučujúceho priznanie oslobodenia od súdneho poplatku, majúc za to, že v prípade podaného dovolania ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie práva vzhľadom na úpravu v § 238 ods. 5 O.s.p. o neprípustnosti dovolania.

Uvedené uznesenie odvolacieho súdu napadla dovolaním odporkyňa a žiadala jeho zrušenie a vrátenie veci odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Namietala, že postupom súdu jej bolo odňaté právo konať pred súdom podľa § 237 písm. f/ O.s.p. Dôvodila, že pokiaľ súdy oboch stupňov považovali ňou predložené doklady pre účel oslobodenia od súdneho poplatku za nedostatočné, mali ju vyzvať na predloženie konkrétnych dokladov, ktoré by považovali za nevyhnutné alebo potrebné pre posúdenie ňou uplatnenej žiadosti, a to postupom podľa § 43 ods. 1 O.s.p. Nesúhlasila, že v jej prípade by išlo o zrejme bezúspešné uplatnenie práva, keďže v prípade, ak by sa súd v odvolacom konaní vysporiadal s jej tvrdením o vzájomnom návrhu, napadnuté rozhodnutie by prevyšovalo trojnásobok minimálnej mzdy; ďalej dôvodila, že dovolanie nesmerovalo len proti meritórnej stránke rozhodnutia, ale obsahovalo aj námietky o vadách v zmysle § 237 písm. e/ a f/ O.s.p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolania podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1, 3 O.s.p.) najskôr to, či tieto opravné prostriedky smerujú proti rozhodnutiam, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.).

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Pokiaľ ide o prvé dovolanie odporkyne, odvolací súd rozhodol rozsudkom. V zmysle ustanovenia § 238 ods. 1 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok. Ak dovolanie smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, je prípustné len vtedy, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu (§ 238 ods. 3 O.s.p.). Dovolanie je tiež prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.).

Podľa § 238 ods. 5 O.s.p. dovolanie nie je prípustné ani vo veciach, v ktorých bolo napadnuté právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšujúcom trojnásobok minimálnej mzdy a v obchodných veciach desaťnásobok minimálnej mzdy, pričom na príslušenstvo sa neprihliada. Ak je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky, dovolanie nie je prípustné, ak výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa prvej vety. Na určenie minimálnej mzdy je rozhodujúci deň podania návrhu na prvostupňovom súde.

Zo zvoleného legislatívno-technického riešenia (zaradenia jednotlivých ustanovení zákona) možno vyvodiť, že ustanovenia § 238 ods. 4 a 5 O.s.p. (vymedzujúce prípady, kedy dovolanie prípustné nie je) majú vo vzťahu k jeho predchádzajúcim odsekom povahu osobitnej úpravy a obsahujú výnimky z tých predošlých ustanovení, teda určujú, kedy sa skoršie ustanovenia neuplatnia. Zákonodarca touto úpravou vyjadril zámer (sledoval), aby určité rozhodnutia (so zreteľom na povahu prejednávanej veci, resp. vzhľadom na určité osobitosti predmetu konania) neboli v dovolacom konaní prejednávané. Ustanovenie § 238

ods. 4 O.s.p. tak vylučuje prípustnosť dovolania proti vymedzeným rozsudkom vydaným vo veciach upravených Zákonom o rodine. V § 238 ods. 5 O.s.p. zasa zákonodarca vyslovuje neprípustnosť dovolania proti rozsudkom vo veciach, v ktorých bolo napadnuté právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu o peňažnom plnení limitovanom už uvedenou hranicou (výškou). V prípadoch, na ktoré dopadá ustanovenie § 238 ods. 4, resp. § 238 ods. 5 O.s.p., zo zákona je teda vylúčená prípustnosť dovolania, i keby smerovalo proti rozsudkom uvedeným § 238 ods. 1 až 3 O.s.p.

Nepripustnosť dovolania podľa § 238 ods. 5 O.s.p. sa vzťahuje v zmysle § 372i ods. 7 O.s.p. iba na konania, v ktorých súd rozhodol po nadobudnutí účinnosti zákona č. 353/2003 Z.z., t.j. po 1. septembri 2003, čo je aj daný prípad.

Odvolačí súd v tejto právnej veci rozhodol vo veci samej o peňažnom plnení 12 363 Sk s príslušenstvom. So zreteľom na ustanovenie § 238 ods. 5 O.s.p. bolo potrebné vyriešiť otázku, či prípustnosť dovolania nie je vylúčená výškou peňažného plnenia, o ktorej bolo rozhodnuté odvolacím súdom. Výška minimálnej mzdy v deň podania návrhu na prvostupňovom súde (15. marca 2002) predstavovala 4 920 Sk (porovnaj § 2 ods. 1 písm. b/ zákona č. 90/1996 Z.z. o minimálnej mzde v znení neskorších predpisov), jej trojnásobok predstavuje sumu 14 760 Sk. Dovolanie odporkyne smeruje teda proti rozsudku odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšujúcom trojnásobok minimálnej mzdy (12 363 Sk < 14 760 Sk). Na danú vec sa preto vzťahuje ustanovenie § 238 ods. 5 O.s.p., ktoré prípustnosť dovolania podľa § 238 ods. 1 O.s.p. vylučuje. Najvyšší súd Slovenskej republiky z tohto dôvodu dospel k záveru, že v prejednávanej veci prípustnosť dovolania odporkyne nie je možno z ustanovenia § 238 ods. 1 O.s.p. vyvodiť.

Prípustnosť dovolania odporkyne proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým vo zvyšku návrh zamietol, vylučuje nedostatok subjektívnej prípustnosti dovolania v tomto smere (z účelu dovolania vyplýva, že právo podať dovolanie prislúcha len tomu účastníkovi v neprospech ktorého rozhodnutie – výrok – odvolacieho súdu vyznelo, porovnaj napr. R 40/1993).

So zreteľom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p., zaoberal sa dovolací súd

i otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z takýchto vád (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, o prípad nepodania návrhu na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, o prípad odňatia možnosti účastníka konať pred súdom a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo súdom nesprávne obsadeným).

S prihliadnutím na obsah dovolaní odporkyne dovolací súd osobitne skúmal, či nedošlo k vade podľa § 237 písm. e/ O.s.p., t.j. že sa nepodal návrh na začatie konanie, hoci podľa zákona bol potrebný, a k vade podľa § 237 písm. f/ O.s.p., t.j. že odporkyňa bola postupom súdu odňatá možnosť konať pred súdom.

Dovolací súd vadu konania v zmysle § 237 písm. e/ O.s.p. nezistil. Oba nižšie súdy rozhodovali na základe návrhu na začatie konania, ktorý podal navrhovateľ; námietka odporkyne v tomto smere nie je preto dôvodná. Dovolací súd v tejto spojitosti iba pripomína notoriu, že právnym posúdením účastníka konania v jeho návrhu nie je súd viazaný.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi, a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva.

Podľa dovolateľky jej bolo odňaté procesné právo - možnosť konať pred súdom predovšetkým tým, že sa nemohla vyjadriť k právnemu základu nároku v odvolacom konaní. Tvrdí, že ju o toto právo odvolací súd ukrátil, keďže zmenil právnú kvalifikáciu priznaného nároku. Poukazuje zároveň na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktoré je publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 5/2002. Táto námietka nie je dôvodná. Právna veta publikovaného rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. októbra 2000 sp. zn. 5 Cdo 93/2000 znie: „Ak v konaní o neplatnosť zmluvy odvolací súd potvrdil vyhovujúci rozsudok súdu prvého stupňa, ale neplatnosť zmluvy vyvodil z iného dôvodu, než ktorý uviedol navrhovateľ vo svojom návrhu a ktorým sa ani súd prvého stupňa nezaoberal, odňal svojim postupom odporcovi možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.; odporca tak v odvolacom konaní stratil možnosť vyjadriť sa k dôvodu neplatnosti zmluvy, ktorý odvolací súd považoval za

významný, ale ktorý sa v spore dovtedy neobjavil“. Odhliadnuc od skutočností, že v terajšej veci išlo o celkom iný predmet sporu: peňažné plnenie, než riešil dovolací súd v spomenutom publikovanom rozhodnutí (neplatnosť zmluvy), z porovnania oboch rozsudkov nižších súdov jasne a jednoznačne vychodí, že odvolací súd v tomto spore o peňažné plnenie dôvodnosť (základ) nároku (práva) navrhovateľa nevyvodil z iných skutkových a právnych dôvodov ako súd prvého stupňa. Rovnako ako súd prvého stupňa uzavrel, že navrhovateľ ako menšinový spoluvlastník, ktorý bol odporkyňou vylúčený z užívania predmetu spoluvlastníctva, má právo na finančnú náhradu z dôvodu znemožnenia užívania svojho spoluvlastníckeho podielu. V odôvodnení svojho rozsudku odvolací súd výslovne uviedol, že súhlasí s prvostupňovým súdom, že predmetný nárok navrhovateľa je nárokom na určenie finančnej náhrady za užívanie predmetu spoluvlastníctva, ktorý sa opiera o aplikáciu § 123, § 137 ods. 1 a § 139 Obč. zák. Pri tomto právnom posúdení oba nižšie súdy podstatu a dôvodnosť žalobného návrhu vyvodili zhodne zo spoluvlastníckeho podielu navrhovateľa, z užívania ktorého bol odporkyňou vylúčený a preto mu vznikol nárok na finančnú náhradu. Okolnosť, že odvolací súd uviedol dovetok, že tento nárok považuje za určitý druh bezdôvodného obohatenia (plnenie bez právneho dôvodu), na zásadnej identickosti (zhodnosti) posúdenia základu právneho nároku navrhovateľa oboma nižšími súdmi nič nemení.

Nie je pravdivé tvrdenie odporkyne v dovolaní, že v konaní, ktoré predchádzalo vyneseniu prvoinštančného rozsudku, uplatnila voči navrhovateľovi vzájomným návrhom návrh na náhradu nemajetkovej ujmy v sume 60 795 Sk s príslušenstvom. Až v rámci odvolacieho konania podaním z 12. februára 2007 označeným ako „Vzájomný návrh podľa par. 97 OSP“ žiadala, aby súd uložil navrhovateľovi zaplatiť jej nemajetkovú ujmy za porušenie základných práv a slobôd vo výške 65 795 Sk s príslušenstvom (porovnaj č.l. 253 spisu). Tento jej návrh, ako vyplýva z odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu, posúdil odvolací súd iba ako jej obranu v konaní, nie ako vzájomný návrh podľa § 97 ods. 1 O.s.p. Nedôvodne preto odporkyňa vytýka, že o tomto návrhu doposiaľ nižšie súdy nerozhodli. Iba pre doplnenie, resp. na okraj veci dovolací súd poznamenáva, že v prípade, ak sa v odvolacom konaní uplatní vzájomný návrh, vecné prejednanie takéhoto vzájomného návrhu v odvolacom konaní nie je prípustné (porovnaj napr. R 76/1968).

Tým, že odporkyni bolo na pojednávaniach súdu prvého stupňa 25. mája 2006 a 26. septembra 2006 doručené vyjadrenie právnej zástupkyne navrhovateľa, nebola jej odňatá možnosť konať pred súdom. Z obsahu zápisníc z uvedených pojednávanií vyplýva, že

odporkyňa nežiadala o poskytnutie lehoty na prípravu z dôvodu doručenia jej vyjadrení na pojednávaní. Na pojednávaní 25. mája 2006 sa odporkyňa vyjadrila iba k bodu 3 doručeného vyjadrenia (porovnaj č.l. 210 spisu); na pojednávaní 26. septembra 2006 je zaprotokolované, že odporkyňa si prečítala doručené vyjadrenie.

Ani pri skúmaní ďalších námietok dovolateľky dovolací súd nezistil naplnenie vady konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Z obsahu spisu vyplýva, že odporkyňa opakovane žiadala na neurčito prerušiť konanie, a to aj z dôvodu vedenia trestného konania pod sp. zn. 1 T 19/03 (porovnaj napr. č.l. 137 spisu). Tým, že súd neprerušil konanie v predmetnej právnej veci, nedopustil sa vady konania, ktorým by odňal odporkyňi možnosť konať pred súdom.

Pokiaľ odporkyňa namietala nedostatky týkajúce sa odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, je treba uviesť, že právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorého súčasťou je právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva totiž aj povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05). Rozsah povinností náležitého odôvodnenia súdneho rozhodnutia sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí sa posúdiť vo svetle okolností každej veci. Aj judikatúra EŠLP nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia; iba ak ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument. Súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len také, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia.

Zo spisu vyplýva, že odvolací súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia uviedol stručne rozhodujúci skutkový stav, vychádzajúci z rozsudku súdu prvého stupňa, opísal priebeh konania, stanoviská oboch procesných strán v prejednávanej veci, výsledky vykonaného dokazovania, obsah odvolaní a citoval právne predpisy, ktorého aplikoval na prejednávaný prípad a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Právne závery primerane vysvetlil (dovolací súd sa ich správnosťou nezoberal). Z odôvodnenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu nevyplýva jednostrannosť ani taká aplikácia príslušných ustanovení

všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Najvyšší súd Slovenskej republiky vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti dospel k záveru, že skutkové a právne závery odvolacieho súdu nie sú v danom prípade zjavne neodôvodnené a nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a že odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu ako celok spĺňa parametre zákona na odôvodnenie rozsudku (§ 157 ods. 2 O.s.p.). Za odňatie možnosti konať pred súdom v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv odporkyne. To sa vzťahuje aj na prípadné nepresnosti či nesprávnosti, ktoré pre konečné rozhodnutie o veci podstatný význam nemali (napr. že v odôvodnení napadnutého rozsudku odvolací súd nesprávne uviedol, že námietku premlčania odporkyňa uplatnila v rámci odvolacieho konania - porovnaj k tomu podanie odporkyne na č.l. 208 spisu).

Dovolací súd nezistil ani vady uvedené pod písmenami a/ až d/ a pod písmenom g/ ustanovenia § 237 O.s.p.

Dovolaiteľka súdom nižších súdov vytýkala aj to, že vykonané dôkazy nesprávne vyhodnotili, resp. že nevykonali dôkazy, ktoré považuje za podstatné, napr. znalecké dokazovanie, ohliadku na mieste samom. Nesprávnym hodnotením dôkazov ale súd nezakladá procesnú vadu v zmysle § 237 O.s.p. Obdobne to platí, pokiaľ dovolaiteľka namieta, že súdy pri rozhodovaní vychádzali z neúplných skutkových zistení. Táto námietka by mohla byť zohľadnená len vtedy, ak by bolo jej dovolanie procesne prípustné, sama o sebe ale nezakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p.

Námietka neúplných skutkových zistení, z ktorých oba súdy pri svojom rozhodovaní vychádzali, predstavuje inú vadu konania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná (§ 242 ods. 1 O.s.p.); táto procesná vada na rozdiel od vád taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. však prípustnosť dovolania nezakladá.

I keby tvrdenia dovolaiteľky, že rozsudky oboch nižších súdov spočívajú na nesprávnych alebo neúplných skutkových zisteniach, mali za následok vecnú nesprávnosť napadnutých rozhodnutí, táto skutočnosť nezakladala prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. Rovnako to platí i pre námietku nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 241 ods. 2

písm. c/ O.s.p.). Nesprávne právne posúdenie veci je síce nepochybne dovolacím dôvodom, nezakladá však prípustnosť dovolania (nemá základ vo vade konania v zmysle § 237 O.s.p. a nespôsobuje zmätočnosť rozhodnutia). I keby takéto tvrdenia dovolateľky boli opodstatnené (dovolací súd ich z tohto aspektu neskúmal), nezakladali by prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. V dôsledku toho posúdenie, či odvolací súd použil správny právny predpis a či ho správne interpretoval, alebo či zo správnych skutkových záverov vyvodil správne právne závery, prichádzalo by do úvahy iba vtedy, keby dovolanie bolo procesne prípustné (o taký prípad ale v prejednávanej veci nešlo). Keďže dovolanie odporkyne proti rozsudku odvolacieho súdu nie je procesne prípustné, nemohol dovolací súd pristúpiť k posúdeniu správnosti právneho posúdenia veci odvolacím súdom, resp. zaoberať sa tzv. inou vadou konania, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Z uvedených dôvodov dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že v prejednávanej veci je dovolanie odporkyne proti rozsudku odvolacieho súdu procesne neprípustné.

Ďalej sa odvolací súd zaoberal prípustnosťou dovolania odporkyne proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým potvrdil uznesenie súdu prvého stupňa o nepriznaní oslobodenia odporkyne od súdneho poplatku za podané dovolanie. Napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu má procesnú formu uznesenia. Podmienky prípustnosti dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu sú upravené v ustanoveniach § 237 a § 239 O.s.p. Prípustnosť dovolania podľa § 239 O.s.p. v predmetnej veci neprichádza do úvahy, lebo tu nejde o uznesenie, ktoré je uvedené v § 239 ods. 1 O.s.p., a ani o niektoré z potvrdzujúcich uznesení vymenovaných v § 239 ods. 2 písm. a/ až c/ O.s.p.

Dovolací súd so zreteľom na už spomenuté ustanovenie § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadať vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. preskúmal prípustnosť dovolania aj z hľadísk uvedených v tomto ustanovení. Nezistil však žiadnu z väd uvedených v § 237 O.s.p.

S prihliadnutím na obsah dovolania odporkyne dovolací súd osobitne skúmal, či nedošlo k vade podľa § 237 písm. f/ O.s.p., t.j. či odporkyne nebola postupom súdu odňatá možnosť konať pred súdom.

Účastník občianskeho súdneho konania má procesné právo požiadať o oslobodenie od súdneho poplatku (§ 138 O.s.p.), žiadosť doložiť dokladmi, z ktorých vyvodzuje jeho opodstatnenosť; rovnako má procesné právo, aby súd o tejto žiadosti rozhodol. Občiansky súdny poriadok účastníkovi však nepriznáva (nezaručuje) právo, aby súd vyhovel jeho žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov (postupoval a rozhodol podľa jeho predstáv a názorov).

Pre vyhovenie návrhu (žiadosti) účastníka na oslobodenie od súdneho poplatku je v zmysle § 138 ods. 1 O.s.p. potrebné, aby súčasne boli splnené dve podmienky, a to že: 1/ oslobodenie je odôvodnené pomermi žiadateľa a 2/ nejde o prípad svojvoľného alebo zrejme bezúspešného uplatňovania alebo bránenia práva. Ak z týchto kumulatívnych podmienok nie je splnená čo i len jedna, žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov vyhovieť nemožno. V danom prípade súdy zhodne nevyhoveli žiadosti dovolateľky z dôvodu nesplnenia prvej podmienky a odvolací súd navyše doplnil, že odporkyňa nesplnila ani druhú podmienku (s poukazom na § 238 ods. 5 O.s.p.).

Pri rozhodovaní o oslobodení od súdnych poplatkov súd vo vzťahu k splneniu prvej podmienky prihliada k celkovým majetkovým pomerom žiadateľa a tiež k výške súdneho poplatku, pričom v prípade fyzických osôb berie do úvahy tiež ich pomery sociálne, rodinné, ekonomické, zdravotné a pod. Pri právnických osobách a fyzických osobách - podnikateľoch možno vziať do úvahy aj ich podnikateľské aktivity, stav a štruktúru ich majetku, prípadne platobnú (in)solventnosť. Účastníkovi konania jeho nepriaznivá majetková situácia nesmie znemožňovať uplatňovanie alebo bránenie jeho procesných práv a naplniť jeho právo na právnu pomoc v občianskom súdnom konaní. Celkové zhodnotenie všetkých pomerov účastníka konania sa má premietnuť do záveru, či účastník je so zreteľom na jeho pomery schopný zaplatiť súdne poplatky a uhrádzať trovy spojené s konaním. Pokiaľ by to jeho pomery nedovoľovali, súd mu prizná zodpovedajúce oslobodenie od súdnych poplatkov (v plnom rozsahu alebo v určitej časti). Oslobodenie od súdnych poplatkov však nemožno priznať - a to ani vtedy, ak by to pomery žiadateľa odôvodňovali, ak by zo strany účastníka (žiadateľa) išlo v konaní o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva (druhá uvedená podmienka). Poplatky zaplatené pred rozhodnutím o oslobodení sa nevracajú.

Účastník konania žiadajúci oslobodenie od súdneho poplatku, pokiaľ sleduje dosiahnutie, aby bol so svojou žiadosťou úspešný, musí súdu vierohodným spôsobom preukázať svoje pomery rozhodujúce pre posúdenie opodstatnenosti jeho žiadosti (splniť si povinnosť tvrdenia a preukázania svojich nepriaznivých pomerov).

Zo spisu vyplýva, že odporkyňa s podaním dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu podala žiadosť o oslobodenie od súdneho poplatku za dovolanie, ku ktorej priložila potvrdenie o osobných, majetkových a zárobkových pomeroch na oslobodenie od súdnych poplatkov a na ustanovenie zástupcu v právnej veci a plnomocenstvo na zastupovanie v dovolacom konaní pre advokátku M.. Súd prvého stupňa uznesením zo 4. júla 2007 č.k. 6 C 91/2002-273 odporkyňu nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov s poukazom na to, že odporkyňa žiaden listinný dôkaz, z ktorého by mohol posúdiť jej majetkové pomery pre účely oslobodenia od súdneho poplatku, nepredložila a doložené potvrdenie obsahuje len jej vyhlásenie o osobných a majetkových pomeroch a odporúčanie Obce N. na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov, ktoré bolo vydané na základe čestného vyhlásenia odporkyne a na základe bližšie neuvedených listín, čo samo osebe nie je dôvodom na priznanie oslobodenia od súdneho poplatku bez predloženia konkrétnych listinných dôkazov o majetkových pomeroch účastníka.

Krajský súd v Nitre na odvolanie odporkyne uznesením z 24. augusta 2007 sp. zn. 6 Co 165/2007 spomenuté uznesenie o nepriznaní oslobodenia od súdneho poplatku zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie s tým, aby bola žiadateľka vyzvaná na predloženie dokladov preukazujúcich jej osobné a majetkové pomery. Zároveň uviedol, že iba v prípade, že žiadateľka by nereagovala na výzvu súdu alebo by dostatočne nepreukázala žiadosť o priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov, mohol by prvostupňový súd jej žiadosť zamietnuť z dôvodov uvedených vo svojom rozhodnutí. Na súdnu výzvu súdu prvého stupňa z 19. októbra 2007, v ktorej bola odporkyňa požiadaná o splnenie procesnej povinnosti predložiť doklady preukazujúce osobné a majetkové pomery (č.l. 287 spisu), odpovedala zástupkyňa odporkyne listom z 31. októbra 2007 (č.l. 288 spisu). V liste požiadala súd s poukazom na § 43 ods. 1 O.s.p. (per analogiam) a zrušujúce uznesenie Krajského súdu v Nitre sp. zn. 6 Co 165/2007, aby vymedzil konkrétne doklady, resp. okruh dokladov, ktoré od jej klientky žiada predložiť na preukázanie majetkových a osobných pomerov; zároveň vytkla súdu, že nepoučil klientku o tom, akým spôsobom má súdom žiadané

doplnenie vykonať, že určil kratšiu lehotu ako 10 dní a že povinnosť doplniť podanie neuložil uznesením.

Následnou výzvou z 13. novembra 2007 súd prvého stupňa oznámil zástupkyňi odporkyne, že predošlá výzva bola vykonaná v súlade s uznesením krajského súdu z 24. augusta 2007 sp. zn. 6 Co 165/2007 a zároveň ju upozornil, že poučovacia povinnosť podľa § 5 O.s.p. nie je v tomto prípade daná, pretože účastníčka ju zastúpená advokátom. Opätovne požiadal o doklady o osobných a majetkových pomeroch účastníčky, a to v lehote 8 dní. Túto výzvu prevzala zástupkyňa odporkyne 16. novembra 2007.

Spolu s listom z 23. novembra 2007 predložila odporkyňa súdu prvého stupňa rozhodnutie Sociálnej poisťovne zo 7. júna 2007 o zvýšení invalidného dôchodku od 1. júla 2007 na 2 221 Sk mesačne a výpis z daňového priznania k dani z príjmov fyzických osôb 2006 Daňového úradu Hurbanovo z 21. novembra 2007, z ktorého vyplýva, že odporkyňa nepodala na uvedenom daňovom úrade priznanie k dani z príjmov fyzických osôb za rok 2006.

Ďalšie doklady, podľa ktorých by bolo možné posúdiť dôvodnosť priznania oslobodenia od súdneho poplatku na základe majetkových a sociálnych pomerov žiadateľky, odporkyňa ani po vydaní uznesenia Okresného súdu Komárno z 12. decembra 2007 č.k. 6 C 91/2002-296, ktorým jej súd prvého stupňa opätovne nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov, nepredložila, a to ani v spojitosti s odvolaním proti tomuto uzneseniu a ani v rámci dovolacieho konania.

Podľa názoru dovolacieho súdu, keď Krajský súd v Nitre ako odvolací súd uznesením z 22. februára 2008 sp. zn. 6 Co 21/2008 potvrdil uznesenie Okresného súdu Komárno z 12. decembra 2007 č.k. 6 C 91/2002-296, neodňal svojim rozhodnutím možnosť odporkyne konať pred súdom.

Z opísaného postupu súdov, ktorý v danej veci viedol k zamietnutiu žiadosti odporkyne o oslobodenie od súdnych poplatkov a k potvrdeniu zamietajúceho uznesenia odvolacím súdom (pre nesplnenie prvej z dvoch kumulatívnych podmienok uvedených v § 138 ods. 1 O.s.p.), možno vyvodiť, že sa nepriečil zákonu. Súdny odporkyňi vytvorili zodpovedajúcu procesnú možnosť, aby doložila podanú žiadosť o oslobodenie od súdneho

poplatku, tá ale túto možnosť nevyužila. Je nepochybné, že dôkazná povinnosť doložiť dôvodnosť žiadosti o priznanie oslobodenia od súdneho poplatku zaťažuje žiadateľa o toto oslobodenie. Súd nie je povinný určovať, aké doklady má žiadateľ k svojej žiadosti doložiť. Rovnako je nepochybné, že dovolateľka predložením spomenutých dvoch dokladov neposkytla súdu náležitý obraz toho, aké sú jej skutočné celkové pomery a z čoho si zabezpečuje svoje základné životné potreby, keď v konaní produkovala iba rozhodnutie o poberaní invalidného dôchodku v sume 2 221 Sk mesačne, z čoho je zrejmé, že len týmto príjmom si nepokrýva svoje životné potreby. Je úplne mylný názor odporkyne, že súd by mal uviesť, aké konkrétne doklady má účastník – žiadateľ o oslobodenie od súdnych poplatkov predložiť. Súd totiž nie je nijako bližšie informovaný o osobných a majetkových pomeroch žiadateľa. Je to žiadateľ, ktorý o svojich pomeroch má súd informovať (povinnosť tvrdenia) a predložiť dostatočné doklady, resp. označiť dôkazy, že jeho pomery oslobodenie od súdnych poplatkov opodstatňujú (dôkazná povinnosť); súd iba posúdi, či doklady (dôkazy) sú úplné (z hľadiska objasnenia pomerov žiadateľa), či v tomto smere nevyvolávajú pochybnosť a pod. Na rozhodovanie o žiadosti účastníka o oslobodenie od súdnych poplatkov nemožno aplikovať § 43 ods. 1 O.s.p., a to ani analogicky a určovať účastníkovi konania, aké doklady má k svojej žiadosti doložiť.

Nesplnenie čo i len jednej z dvoch kumulatívnych podmienok uvedených v § 138 ods. 1 O.s.p. znamená, ako už bolo spomenuté, že nie sú dané dôvody pre oslobodenie od súdnych poplatkov. Preto nie je rozhodujúce, že dovolací súd sa nestotožňuje s názorom odvolacieho súdu v napadnutom uznesení v tej časti, že nebola splnená zároveň aj druhá z podmienok pre oslobodenie od súdnych poplatkov, t.j. pri posúdení, či sa jednalo o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Z odôvodnenia uznesenia odvolacieho súdu totiž v tomto smere nevyplývajú žiadne také zistenia (vzhľadom na rozsiahlu argumentáciu dovolateľky aj iným dôvodom prípustnosti dovolania než dôvodom podľa § 238 ods. 1 O.s.p.), ktoré by presvedčivo vysvetlili uvedený čiastkový záver, že sa tu nejedná o akceptovateľné bránenie práva účastníkom súdneho konania (odporkyňou), teda o obvyklé (bežné) domáhanie sa účasti na spravodlivom procese (čo ešte nijako nezaručuje úspešnosť - opravným prostriedkom sledovaný /navrhnutý/ výsledok - v konaní), ale že sa tu jedná o taký výnimočný prípad, kde by šlo o **zrejme** (bez akýchkoľvek ďalších pochybností a na prvý pohľad, resp. bez podrobnejšieho rozboru zjavné) bezúspešné uplatňovanie obrany odporkyňou v konaní.

Na základe uvedeného dospel odvolací súd k záveru, že prípustnosť dovolania proti napadnutému uzneseniu odvolacieho súdu nemožno vyvodiť nielen z § 239 O.s.p., ale ani z § 237 O.s.p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto obe dovolania odporkyne odmietol podľa § 243b ods. 5 v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. ako smerujúce proti rozhodnutiam, proti ktorým je dovolanie neprípustné.

V dovolacom konaní procesne úspešnému navrhovateľovi vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti odporkyni, ktorá úspech nemala (§ 243b ods. 5 v spojení s § 224 ods. 1 a § 142 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd nepriznal navrhovateľovi náhradu trov dovolacieho konania, lebo v dovolacom konaní nepodal návrh na uloženie povinnosti nahradiť trovy dovolacieho konania (§ 243b ods. 5 v spojení s § 224 ods. 1 a § 151 ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 27. mája 2009

JUDr. Jana Bajánková, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková